

## Spis treści

|                                                                        |           |
|------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Rozdział I. Miejsce encyklopedii prawa w prawoznawstwie . . . .</b> | <b>9</b>  |
| 1. Czym jest encyklopedia prawa? . . . . .                             | 9         |
| 2. Czym jest prawoznawstwo? . . . . .                                  | 9         |
| 3. Działy prawoznawstwa . . . . .                                      | 10        |
| 4. Różne podejścia do badania prawa . . . . .                          | 12        |
| 5. Prawoznawstwo a politologia . . . . .                               | 14        |
| 6. Prawoznawstwo a kultura polityczna . . . . .                        | 15        |
| 7. Prawoznawstwo a wartości . . . . .                                  | 16        |
| 8. Państwo i prawo . . . . .                                           | 18        |
| <b>Rozdział II. Pojęcie państwa . . . . .</b>                          | <b>19</b> |
| 1. Nazwa państwo . . . . .                                             | 19        |
| 2. Definicja państwa . . . . .                                         | 20        |
| 3. Geneza państwa . . . . .                                            | 27        |
| <b>Rozdział III. Rewolucja i ewolucja w dziejach państwa . . . . .</b> | <b>34</b> |
| <b>Rozdział IV. Forma państwa . . . . .</b>                            | <b>39</b> |
| 1. Pojęcie formy państwa . . . . .                                     | 39        |
| 2. Forma rządu . . . . .                                               | 40        |
| 3. Reżim polityczny . . . . .                                          | 41        |
| 4. Struktura prawna państwa . . . . .                                  | 43        |
| 5. Naród, narodowość a forma państwa . . . . .                         | 46        |
| 6. Zmiany form państwa . . . . .                                       | 49        |
| <b>Rozdział V. Demokracja . . . . .</b>                                | <b>51</b> |
| <b>Rozdział VI. Suwerenność państwa . . . . .</b>                      | <b>61</b> |
| <b>Rozdział VII. Funkcje państwa . . . . .</b>                         | <b>65</b> |
| 1. Cele, zadania, funkcje państwa . . . . .                            | 65        |
| 2. Funkcja wewnętrzna . . . . .                                        | 67        |
| 3. Funkcja zewnętrzna . . . . .                                        | 68        |
| 4. Funkcja gospodarczo-organizatorska . . . . .                        | 69        |
| 5. Funkcja kulturalno-wychowawcza . . . . .                            | 71        |
| 6. Funkcja socjalna państwa . . . . .                                  | 71        |

|                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział VIII. Aparat państwowy</b>                                                      | 73  |
| 1. Pojęcie organu państwowego                                                               | 73  |
| 2. Podział organów państwowych według rodzaju ich działalności                              | 76  |
| 3. Urzędy, zakłady, przedsiębiorstwa państwowe                                              | 78  |
| 4. Pojęcie aparatu państwowego                                                              | 79  |
| 5. Kierownictwo jednoosobowe a kolegialne                                                   | 81  |
| 6. Jedność czy podział władzy?                                                              | 83  |
| <b>Rozdział IX. Aparat państwowy a samorządy</b>                                            | 85  |
| <b>Rozdział X. Państwo a partie polityczne i inne organizacje społeczne</b>                 | 88  |
| 1. Partie polityczne                                                                        | 88  |
| 2. Grupy nacisku                                                                            | 90  |
| 3. System partyjny                                                                          | 92  |
| 4. Inne organizacje społeczne                                                               | 95  |
| <b>Rozdział XI. Pojęcie prawa</b>                                                           | 97  |
| 1. Norma postępowania                                                                       | 97  |
| 2. Definicja prawa                                                                          | 98  |
| 3. Reakcja państwa na nieprzestrzeganie prawa                                               | 101 |
| 4. Budowa normy prawnej                                                                     | 106 |
| 5. Rodzaje norm prawnych                                                                    | 108 |
| 6. Prawo a prawa nauki                                                                      | 111 |
| 7. Prawo a normy techniczne                                                                 | 112 |
| 8. „Prawo natury“                                                                           | 114 |
| 9. Bałamutność niektórych tradycji terminologicznych                                        | 117 |
| <b>Rozdział XII. Rodziny prawa</b>                                                          | 119 |
| <b>Rozdział XIII. Prawo a inne normy społeczne</b>                                          | 124 |
| 1. Prawo a obyczaje                                                                         | 124 |
| 2. Prawo a moralność                                                                        | 127 |
| 3. Prawo a normy organizacji społecznych                                                    | 132 |
| <b>Rozdział XIV. Prawo polskie a prawo kanoniczne</b>                                       | 135 |
| <b>Rozdział XV. Prawo wewnętrzne a prawo międzynarodowe</b>                                 | 139 |
| 1. Pojęcie prawa międzynarodowego publicznego                                               | 139 |
| 2. Źródła prawa międzynarodowego                                                            | 141 |
| 3. Tendencje rozwojowe prawa międzynarodowego                                               | 143 |
| 4. Poglądy dotyczące wzajemnego stosunku między prawem wewnętrznym a prawem międzynarodowym | 145 |

|                                                                                          |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział XVI. Prawo a świadomość prawna</b>                                           | 149 |
| <b>Rozdział XVII. Prawo a prawa człowieka i podstawowe wolności</b>                      | 153 |
| 1. Geneza i rozwój praw człowieka i podstawowych wolności                                | 153 |
| 2. Światowy kanon ( <i>Bill of Human Rights</i> ) praw człowieka i podstawowych wolności | 157 |
| 3. Konceptcje praw człowieka a prawa człowieka i podstawowe wolności                     | 161 |
| 4. Prawa człowieka: osiągnięcie czy zagrożenie ludzkości                                 | 163 |
| <b>Rozdział XVIII. Źródła prawa</b>                                                      | 165 |
| 1. Pojęcie źródła prawa                                                                  | 165 |
| 2. Kształtowanie a tworzenie prawa                                                       | 166 |
| 3. Stanowienie                                                                           | 167 |
| 4. Uznanie                                                                               | 168 |
| 5. System źródeł prawa                                                                   | 170 |
| 6. Technika prawodawcza                                                                  | 172 |
| 7. Zbiór przepisów, kodeks                                                               | 173 |
| 8. System źródeł prawa w Polsce                                                          | 175 |
| <b>Rozdział XIX. Stosowanie prawa</b>                                                    | 182 |
| 1. Realizacja, przestrzeganie, stosowanie prawa                                          | 182 |
| 2. Obowiązywanie prawa                                                                   | 183 |
| 3. Obowiązywanie prawa w czasie                                                          | 184 |
| 4. Obowiązywanie prawa w przestrzeni                                                     | 187 |
| 5. Obowiązywanie prawa co do osób                                                        | 189 |
| 6. Ustalanie faktów, domniemania prawne                                                  | 190 |
| <b>Rozdział XX. Wykładnia prawa</b>                                                      | 194 |
| 1. Pojęcie wykładni prawa                                                                | 194 |
| 2. Sposoby wykładni                                                                      | 197 |
| 3. Moc wiążąca wykładni                                                                  | 200 |
| 4. Luki i analogia w prawie                                                              | 202 |
| <b>Rozdział XXI. Stosunek prawny</b>                                                     | 205 |
| 1. Pojęcie stosunku prawnego                                                             | 205 |
| 2. Zdarzenie prawne                                                                      | 206 |
| 3. Podmioty stosunku prawnego                                                            | 208 |
| 4. Obowiązek, uprawnienie, roszczenie, kompetencja                                       | 211 |

|                                                     |     |
|-----------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział XXII. System prawa</b>                  | 214 |
| 1. Pojęcie systemu prawa                            | 214 |
| 2. Prawo publiczne a prawo prywatne                 | 215 |
| 3. Prawo materialne a prawo formalne                | 216 |
| 4. Gałąź prawa, instytucja prawna                   | 217 |
| <b>Rozdział XXIII. Charakterystyka gałęzi prawa</b> |     |
| <b>Rzeczypospolitej Polskiej</b>                    | 220 |
| 1. Prawo konstytucyjne                              | 220 |
| 2. Prawo administracyjne                            | 224 |
| 3. Prawo finansowe                                  | 226 |
| 4. Prawo cywilne                                    | 226 |
| 5. Prawo rodzinne i opiekuńcze                      | 228 |
| 6. Prawo pracy                                      | 229 |
| 7. Prawo karne                                      | 230 |
| 8. Prawo rolne                                      | 233 |
| 9. Prawo międzynarodowe prywatne                    | 234 |
| 10. Prawo procesowe karne                           | 234 |
| 11. Prawo procesowe cywilne                         | 235 |